

Abiş hatyn

Category: Kitapcy, Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Abiş hatyn ABIŞ HATYN

Eýranyň Pars etraplarynda gurlan Salyr Türkmen Atabegliginiň hökümdary Saad Ikinjiniň (hökümdarlyk eden ýyllary 1260-njy ýylyň 18-nji maýy – 1260-njy ýylyň 30-njy maýy aralygy) gyzy, 1263-nji ýylda Salyrlar neberesinde erkek göbekli tagt mirasdüşeriniň ýoklugy sebäpli, tagta Abiş hatyn geçirilipdir. Döwletiň pullarynda hem onuň ady zikgelenip başlanypdyr. Ol juwan ýaşynda, 1264-nji ýylda Çingizler neberesinden Hulagu hanyň ogly Meňňi Teýmire durmuşa çykarylypdyr. Biraz wagtlap äriniň mülkünde ýaşan Abiş hatyn, 1271-nji ýylda Salyr Atabegliginiň paýtagty bolan Şiraza gelipdir. Onuň hökümdarlyga geçmegini şirazlylar bir aýlap baýram edip belläpdirler. Bu döwletde 13 ýyllap asudalykda, abadanlykda

ýaşalypdyr. 1284-nji ýylyň dekabrynda bolsa mongollaryň ''Ilhany'' Argunyň ýörite iberen wekili Seýid Ymadeddin Abu Ýal Şiraza gelipdir we Abiş hatyny tagtdan indiripdir. Şiraz halky eý görýän hökümdarynyň tagtdan inderilenine namys edip, mongollaryň wekilini öldüripdir. Argun han goşun iberip, gozgalaňçylary jezalandyrypdyr. Abiş hatyn bolsa Töwrize alnyp gidilipdir. Hulagu hanyň oglunyň aýaly bolsa ony ölümden halas edipdir. 1286-njy ýylyň 29-njy dekabrynda Töwriziň eteginde ýerleşen Jahandepe diýlen ýerde Abiş hatyn wepat bolupdyr. Ilki şol ýerde jaýlanan Abiş hatynyň jesedini soňra gyzy Kurduçin Şiraza getirdip, ''Abudiýe'' medresesinde jaýlapdyr. Abiş hatyn Salyrlar neberesinden bolan iň soňky hökümdar bolupdyr. Orta asyr şahyrlary Abiş hatynyň gözelligini, hökümdarlyk adalatyny taryplap, ajaýyp sygyrlar düzüpdirlär. Olaryň biri-de meşhur şahyr Saady Şirazydyr. Öwez GÜNDOGDYÝEW.

"Türkmen Zenanlarynyň Taryhy Keşbi", Aşgabat-2013 ý. Zenan şahsyýetler